

Oponentní posudek diplomové práce Jonáše Thála Recepce a vliv severských literatur období fin de siècle v českých zemích

Úvodem bych chtěla ocenit širší přečtené a použité primární i sekundární literatury, z níž vyplynula řada zajímavých dobových skutečností. Ty jsou možná známé izolovaně nebo v jiných kontextech, ale v daných souvislostech a se záměrem zmapovat vztahy mezi literárními a kulturními osobnostmi na evropské scéně přelomu devatenáctého a dvacátého století přináší diplomant bezesporu nový pohled. Také vysoce hodnotím, až na malé drobnosti, diplomantovy precizní překlady citací ze severských jazyků. To je bohužel to jediné pozitivní, co o předložené práci mohu říct.

V první řadě diplomant nesplnil zadání práce. Tím byla recepce a vliv severských literatur v českých zemích v daném období. Na konci úvodní kapitoly od tohoto tématu odchází a konstatuje, že „*cílem práce je zmapovat síť kontaktů vedoucí mezi jednotlivými osobnostmi...*“, což ovšem původní téma práce silně zužuje a ve svém důsledku ji pak omezilo na sběr faktů. Diplomant se namísto vlivu a recepce poměrně dopodrobna, ve většině případů včetně životopisu, věnuje čtyřem českým kulturním osobnostem/literátům a šesti skandinávským. Práce je přetížena informacemi a odbočkami, které nemají s vlastním tématem, ať už původním či uskutečněným, mnoho společného.

Jednotlivým kapitolám chybí relevantní závěr či vyústění. V samotné dvoustránkové kapitole Závěr potom diplomant bez jakékoliv předchozí argumentace nebo opory v textu prostě konstatuje (str. 122): *Za přispění skandinávské literatury mohly do českých zemí proniknout i myšlenkové proudy a literární prvky jiných evropských kultur; skandinávští autoři svými kritikami ... českému čtenáři otevřeli nové perspektivy evropské literatury a kultury konce století.* O českém čtenáři ovšem není v předchozím textu ani zmínka. Znamená formulace „mohly proniknout“ že opravdu pronikly?

Zásadním problémem této práce obecně je nedostatečná a nepodložená argumentace. Mluví se tu o „hojně“ překládané literatuře, o „velkém množství“ překladů, ale ta sporá fakta, která se tu uvádějí, platí obecně o veškeré překladové literatuře na konci devatenáctého století, ne pouze o dekadentní, o níž výhradně tu měla být řeč. Dekadentní tvorba se naopak, podle dobových recenzí soudě, dostávala na český trh velmi obtížně a vlastně především díky Moderní revue. V práci ale chybí podrobnější údaje o tom, které skandinávské symbolisty/dekadenty Moderní revue uvedla, a zejména přehled o tom, která díla byla přeložena knižně. V kapitole o Moderní revue postrádám také informaci o jejím vývoji a trvání. I v samotné Moderní revue přece došlo k posunu směrem k literatuře realistické a o tom tu není ani slovo. Naopak se zde (a pokud to není podloženo fakty, postrádá toto tvrzení opět důvěryhodnost) tvrdí (str. 34): *Nejobdivuhodnější na Moderní revue je však houževnatost, s níž se držela symbolisticky/dekadentně laděné literatury nejdéle ze všech periodik (30 let).*

Kapitola Dekadentní kontext konce 19. století má sice trochu chaotický výklad a primitivní postuláty: str. 17: *Tím, že realistické zobrazování dosáhlo své nejvyšší úrovně v druhé polovině 19. století, nebyla zde možnost dále se v tomto smyslu rozvíjet, v důsledku čehož se*

část umělců rozhodla zvolit si za svůj nástroj symbol, ale lze ji považovat za velmi solidní snahu o vystižení aktuální literární situace. Ovšem v kontextu posunutého cíle a tématu diplomové práce oproti původnímu zadání tu postrádá hlubší smysl. S korespondencí významných osobností konce století nemá mnoho společného.

Zbytek diplomové práce tvoří medailonky jednotlivých osobností. Jsou příliš popisné, zatížené biografickými údaji, a některá fakta se v nich vícekrát opakují (viz Przybyszewski v kapitole Karásek, kde se zároveň píše o přijetí Muncha v Praze, dlouhá pasáž o Przybyszewském v kapitole o Březinovi, Strindberg v kapitole Przybyszewski, do kapitoly Ola Hansson je zařazeno, co Przybyszewski píše o Procházkovi apod., ačkoliv Przybyszewskému je věnována samostatná dlouhá kapitola). Hugo Kosterka je naopak odbytý na dvou stránkách, ačkoliv pro šíření skandinávské literatury sehrál centrální roli.

V kapitole *Otázka překladu* se konstatuje, že *...práce překladatele... začala dávat větší prostor překladateli ve volbě uměleckých prostředků a koneckonců i ve výběru překládaného díla...* ale pro tohle tvrzení není v textu ani v odkazu žádný argument. Stejně tak chybí doklad (i vysvětlení) pro vágní tvrzení *Forma pro ně nebyla tolik důležitá, ačkoliv není možné tvrdit, že by ji zcela opomíjeli.*

Další příklad nedostatečné argumentace proti výroku, že valná většina překladů ve druhé polovině 19. století byla pořízena z němčiny (str. 37), který diplomant napadá: tvrdí, že u většiny ze sedmdesáti překladů, kde je uvedeno „ze švédského originálu převedl“, jde o osobnosti, u kterých si můžeme být jisti, že jejich práce je ryzí a jejich předlohou je originál. Osobnosti jako ... by své jméno jistě nepropůjčily nějakému nepůvodnímu překladu. Kde diplomant bere tuto jistotu, není zřejmé. Osobnosti nemusely své jméno propůjčovat. Často sáhly pro německý překlad či úpravu, protože to bylo přání nakladatele. I u renomovaných překladatelů se občas ukazuje na základě omylů, že zdrojem zřejmě byla německá předloha. V tomto kontextu navíc ani není přesvědčivé uvádět jméno Emila Waltera. Ten se narodil v prosinci 1890 a do konce století/1. světové války moc přeložit nestihl. I tady měl diplomant, pokud polemizuje, uvést solidnější fakta.

V oddílu *Překlad* tehdy a dnes se nesrovnávají překladatelské konvence tehdy a dnes, nýbrž dvě překladatelské osobnosti, a otázkou je, proč diplomant nesrovnával překlad z některého ze severských jazyků včetně porovnání s originálem. Není zřejmé, čím tahle pasáž přispívá k objasnění tématu.

V kapitole *Překlady ze skandinávských jazyků* se uvádějí pouze čtyři díla (pak lze těžko mluvit o vlivu nebo o recepci), z čehož nejdelší pasáž je věnována Dagny Juel, a podstatnou částí tohoto oddílu je otázka, kdo byl vlastně autorem překladu její hry. Kdyby bylo pátrání dovedeno do důsledků, mohlo to být velmi zajímavé téma úplně jiné diplomové práce. Ani tady diplomant neargumentuje důkazy. Na str. 46 píše: *Jsou to pochybení, kterých by se Kosterka se svou úrovní znalosti norštiny ...jistě nedopustil. Ve větě překladu „Co prospěje bojovat proti...“ se objevuje slovesná vazba nečeská, avšak na první pohled kopírující norské „stritte imot“.* A v poznámce stojí: *Jelikož originál nebylo možné dohledat, pohybuje se tato teze na úrovni domněnky.* Obávám se, že úroveň domněnky platí o celé řadě jiných „tezí“.

Tady by skutečně bývalo vhodné dát si tu práci a uvést rejstřík knižních a časopiseckých překladů skandinávských dekadentů/symbolistů včetně recenzí a článků. To by pak diplomant mohl použít pro důkaz svého tvrzení, že Kadečková nemá pravdu, že by v periodických